

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติ
วิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ
ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
Media Literacy Skills Development among Nursing Students: The Effects of
an Experiential Learning Program on Health Promotion and Illness
Prevention Practicum

ดวงแข รักไทย^{1*}, นิตยา ชีพประสพ¹ และ สร้อยสุวรรณ พลสังข์¹

Duangkhae Rakthai^{1*}, Nittya Cheeprosop¹ and Soisuwan Pongsang¹

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง เปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีตรังที่ฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ โรงเรียน 4 แห่ง ใน จ.ตรัง โดยกลุ่มควบคุมฝึกปฏิบัติ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนแห่งที่ 1 และ 2 จำนวน 15 คน กลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนแห่งที่ 3 และ 4 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ 1) แบบวัดความรู้ความเข้าใจ และแบบประเมินตนเองด้านการรู้เท่าทันสื่อ ที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .73, .75 ตามลำดับ 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาล ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนประเมินตนเองก่อนและหลังทดลอง ของกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดี ($M=3.63, SD=.29, M=3.54, SD=.35$ ตามลำดับ) และความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังทดลอง อยู่ในระดับน้อย ($M=16.27, SD=4.80, M=16.25, SD=4.90$ ตามลำดับ)

2. คะแนนประเมินตนเองก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีและดีมาก ($M=3.68, SD=0.31, M=4.21, SD=0.38$ ตามลำดับ) และความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังทดลองอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง ($M=16.27, SD=3.83, M=18.53, SD=3.23$ ตามลำดับ)

3. กลุ่มทดลองมีระดับการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งการประเมินตนเอง และความรู้ความเข้าใจหลังการทดลอง ($M=4.21, SD=0.39, M=18.53, SD=3.23$ ตามลำดับ) สูงกว่าก่อนทดลอง ($M=3.68, SD=0.31, M=16.27, SD=3.83$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<.05$

4. กลุ่มทดลองมีระดับการรู้เท่าทันสื่อ ด้านการประเมินตนเองหลังการทดลอง ($M=4.21, SD=.39$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($M=3.54, SD=0.35$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<.05$

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์, รู้เท่าทันสื่อ, นักศึกษาพยาบาล

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: duangkhae.r@bcnt.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 098-9140153)

Abstract

The purpose of this quasi-experimental research aimed to compare the level of media literacy among nursing students between a control and an experimental group. Sample was 30 nursing students in their second year at the Boromarajonani College of Nursing of Trang who took Health Promotion and Illness Prevention Practicum at 4 Child Development Centers and schools on the Trang's Province territory. The sample was randomly assigned into control and experimental (15 persons/group). The research instrument used in this study were: 1) a questionnaire including knowledge and self-assessment about media literacy (reliability of the questionnaire was .73 and .75, respectively), and 2) a teaching plan for experiential learning in the health promotion and illness prevention practicum on media literacy development of nursing students which content validity was confirmed (Item Objective Congruence (IOC) was ranging from 0.67 – 1.00). The results revealed as follows.

1. Self-assessment scores regarding media literacy in the control group before and after the experiment were at a good level ($M=3.63$, $SD=0.29$, $M=3.54$, $SD=0.35$, respectively), while the knowledge scores about media literacy before and after the experiment were at a low level ($M=16.27$, $SD=4.80$, and $M=16.25$, $SD=4.90$, respectively).

2. Self-assessment scores regarding media literacy in the experimental group before and after the experiment were at a good and a very good level ($M=3.68$, $SD=0.31$, and $M=4.21$, $SD=0.38$, respectively), while the knowledge scores about media literacy before and after the experiment were at a low and a medium level ($M=16.27$, $SD=3.83$, and $M=18.53$, $SD=3.23$, respectively).

3. After the experiment, the experimental group had knowledge and self-assessment regarding media literacy significantly higher ($M=18.53$, $SD=3.23$ and $M=4.21$, $SD=0.39$, respectively) than before the experiment ($M=3.68$, $SD=0.31$ and $M=16.27$, $SD=3.83$, respectively) ($p<.05$).

4. The experimental group had self-assessment scores about media literacy significantly higher ($M=4.21$, $SD=.39$) than the control group ($M=3.54$, $SD=.35$) ($p<.05$).

Keyword: Experiential Learning, Media Literacy, Nursing Students

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า เป็นยุคแห่งสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) เป็นต้นมา โดยมีข้อมูลรายงานปริมาณการเปลี่ยนแปลงช่องทาง ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของโลก ในปี ค.ศ. 2000 ปริมาณข้อมูลที่ไหลผ่านเครือข่ายโทรคมนาคมสองทาง ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 51 ผ่านทางโทรศัพท์พื้นฐาน ร้อยละ 42 ผ่านโทรศัพท์

เคลื่อนที่ร้อยละ 4 แต่ในปี ค.ศ. 2007 ข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 97 ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ร้อยละ 2 (Hilbert & López, 2011)

สำหรับประเทศไทย มีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามกลุ่มอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2556) ที่สำรวจในปี 2555 พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ร้อยละ 58.4 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 54.1 กลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 33.5 กลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 18.7 และต่ำที่สุดในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.6 และมีการใช้โทรศัพท์มือถือ เพื่อกิจกรรมในการรับข้อมูล/ข่าวสาร (ร้อยละ 59.9) รับ-ส่งข้อความรูปภาพ (ร้อยละ 45.9) และ ดู TV/หนัง ฟังเพลง/วิทยุ (ร้อยละ 21.0)

ข้อมูลเหล่านี้ครอบคลุมนักศึกษาพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-22 ปีและมีรูปแบบการสื่อสารในชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนไปในลักษณะของการสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะ ภายใต้บริบทชุมชนเสมือนที่ไร้พรมแดน ไร้กาลเวลา และมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างกันได้ทันที (ภัทรศินี แสนสำแดง, 2550) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Raacke & Raacke (2008) ที่พบว่า เหตุผลของบุคคลส่วนใหญ่ที่ใช้สังคมออนไลน์ เกิดเนื่องจากความต้องการการสื่อสารและสังคม และเมื่อพิจารณาแนวคิดสำคัญในการผลิตสื่อ อันประกอบด้วย 1) สื่อเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกหรือพฤติกรรมใด ๆ ตามเป้าหมายของผู้ผลิต 2) สื่อสร้างภาพโดยใช้เทคโนโลยี และแนวคิดทางจิตวิทยา ประกอบในการจัดสร้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่ผู้ผลิตต้องการ 3) สื่อเสนอ ค่านิยม และวิถีชีวิตรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดค่านิยม หรือทัศนคติต่อเรื่องใด ๆ และ 4) สื่อคือธุรกิจ เพื่อผลประโยชน์ และ/หรืออำนาจของตนเป็นสำคัญ (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552; Thoman & Jolls, 2003) มีตัวอย่างที่แสดงถึงผลกระทบด้านลบของสื่อ ที่มีต่อผู้รับสารทั้งด้านชีวิต และทรัพย์สินมากมาย เช่น สาเหตุสำคัญของกา รกระทำผิด เกี่ยวกับเพศของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี คือ ต้องการเลียนแบบจากสื่อลามกอนาจาร ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากทางอินเทอร์เน็ต ซีดี/วีซีดีหนัง ประเภทปลุกใจหนังสือนิตยสาร ปลุกใจมือถือ และจากเว็บไซต์ต่าง ๆ (ชาติเนตต์ พุธานานนท์, 2551) จัดได้ว่าเป็นพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคสื่อ ที่ไม่เหมาะสมในประเทศไทย จำแนกเป็น 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย การไม่รู้เท่าทันสื่อ การขาดความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ การขาดการใฝ่รู้ ขาดการคิดอย่างมีเหตุผล การขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง และ 2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนชักจูงให้เปิดรับสื่อที่ไม่เหมาะสม การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ที่ไม่เหมาะสม สถาบันการศึกษา ไม่ส่งเสริมการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ และระบบการคิดของผู้เรียน การขาดจรรยาบรรณของสื่อ การขาดความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า การรู้เท่าทันสื่อ การควบคุมตน การใฝ่รู้ และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และการได้รับตัวแบบจากครอบครัว มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสื่อ (จินตนา ต้นสุวรรณนนท์, 2551; ปราณี จ้อยรอด, 2553)

ปัญหาอันเกิดจากการบริโภคสื่อนี้ทางองค์การโลก (UNESCO) และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศไทย ให้ความสำคัญและเสนอแนวทางที่สำคัญ ในการป้องกันและแก้ไข คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อโดยการเพิ่มเนื้อหาลงในหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ และการให้ทุนสนับสนุนการจัดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ ในประชาชนโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ในด้านแนวคิด

ของการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ Potter (2010) เสนอว่าควรมีการพัฒนาในทุก ๆ มิติที่สื่อมีอิทธิพล เช่น ด้านความรู้ (Cognitively) ทักษะคติ (Attitudinally) อารมณ์ (Emotionally) กายภาพ (Physiologically) และพฤติกรรม (Behaviorally) ซึ่งในแต่ละมิติ จะเป็นอิสระจากกันในการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาเฉพาะมิติใด ก็ทำให้มีความเจริญเฉพาะในมิตินั้นเท่านั้น การฝึกฝนพัฒนาต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด เพราะสื่อต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และรูปแบบการฝึกฝน ต้องเหมาะสมกับแต่ละบุคคลนอกจากนี้รายงาน Learning for the 21st Century ได้รายงานถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน และใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (Center for Media Literacy, 2008; สุวณี อึ้งวรกร, 2558) ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง (Access Skill) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze Skill) ทักษะการประเมินสื่อ (Evaluate Skill) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create Skill) และทักษะการมีส่วนร่วม (Participate Skill)

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการใช้ประสบการณ์ เป็นแหล่งของการเรียนรู้ซึ่ง Kolb (1984 อ้างถึงใน ทิศนา แหมมณี, 2552) พัฒนาวงจรของการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete Experience) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) มโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และการทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) และวงจรการเรียนรู้นี้ เหมาะกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 1) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้จินตนาการ ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกตและคิดอย่างไตร่ตรอง 2) ผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกต และคิดอย่างไตร่ตรอง 3) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติ และ 4) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูล ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติ มีผลการศึกษาที่ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์พัฒนาผู้เรียน ในด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ (Lee & Moffeit, 1990; Hickcox, 1991) และสามารถพัฒนาทักษะสื่อสารด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพูด การเขียน และการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2556)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของดวงแข รักไทย, นิตยา ชีพประสพ และปัทมา แคนยุกต์ (2556) ยังพบว่ากระบวนการเรียนรู้จากการทำโครงการ เผยแพร่ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียน ทำให้การรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียน ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักถึงผลกระทบของสื่อพฤติกรรมในการเลือกรับและใช้สื่อ และจิตพิสัย สูงกว่ากระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องเรียน แต่ยังไม่พบการบูรณาการการรู้เท่าทันสื่อกับวิชาทางการพยาบาล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วยเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาล ในช่วงสัปดาห์การสร้างเสริมสุขภาพวัยเด็กและวัยรุ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อ ก่อนและหลังการทดลอง ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อ หลังการทดลอง ระหว่างนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การรู้เท่าทันสื่อ เป็นความรู้และการปฏิบัติกิจกรรมของบุคคลเกี่ยวกับ การเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมินสื่อ การผลิต หรือนำเสนอสื่ออย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในลักษณะต่าง ๆ ที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นและสังคม และเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญทักษะหนึ่ง (จินตนา ต้นสุวรรณนท์, 2551; พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552; ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กองพ่วง, 2559)

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย การเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ผ่านการปฏิบัติจริง ตามปรัชญาแนวคิดของดิวอี้ (Dewey, 1938 อ้างถึงใน Andresen, Boud & Cohen, 1999) ด้วยวงจรของการเรียนรู้ของคอลบ์ (Kolb, 1984 อ้างถึงใน ทิศนา ขมมณี, 2552) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ที่เน้นการปฏิบัติ (สมจิต จันทรฉาย, 2557) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อเด็กปฐมวัย และวัยรุ่น การอภิปรายสะท้อนความคิด การสร้างความคิดรวบยอด และการนำความรู้ไปทดลอง/ประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ใหม่ต่อไปซึ่งดำเนินการโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ เข้ากับแผนการสอนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วยผู้วิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ในลักษณะเปรียบเทียบ ก่อน-หลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Quasi-Equivalent Control Group Design)

ประชากร

คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 12 กลุ่ม โดยที่นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ถูกจัดให้มีการคละกันทั้งกลุ่มเก่งและอ่อน อยู่ด้วยกันในสัดส่วนใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่าง

คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำนวน 30 คน ได้มาจากวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15-30 กรณีประชากรมีจำนวนเพียงหลักร้อย (ยูทอร์ โภยวรรณ, 2558) ทั้ง 30 คน อยู่ในกลุ่มที่ถูกสุ่มโดยการจับฉลากให้เป็นกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม ที่มีจำนวน 7-8 คน ต่อกลุ่ม และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มย่อย ที่มีจำนวน 7-8 คน ต่อกลุ่มเช่นกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดและประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อ และแบบประเมินตนเองด้านการรู้เท่าทันสื่อใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึงสื่อ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินสื่อ ทักษะการสร้างสรรค์ และทักษะการมีส่วนร่วมเป็นแบบวัดและประเมินที่พัฒนาขึ้นโดย ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กอนพวง (2558) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย คำถามปลายปิด 4 ตัวเลือก วัดและประเมินความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อใน 5 องค์ประกอบ มีข้อความคำถามทักษะละ 5 ข้อ รวมข้อความทั้งหมด 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ .73 การแปลความหมายของระดับความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อจากแบบสอบถามจากค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนใช้เกณฑ์การตัดสิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

1.2 แบบประเมินตนเองด้านการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ .75 การแปลความหมายของระดับการรู้เท่าทันสื่อจากค่าเฉลี่ยการประเมินตนเองใช้เกณฑ์การตัดสิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	รู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	รู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	รู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	รู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	รู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ในการฝึกปฏิบัติ วิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาล ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ที่เน้นการปฏิบัติ (สมจิต จันทรฉาย, 2557) มากำหนด จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล และได้รับการตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาล ในช่วงสัปดาห์การสร้างเสริมสุขภาพ วัยเด็ก สำหรับกลุ่มทดลอง ประกอบด้วย 1) การประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำนวน 40 นาที 1 ครั้ง 2) การวางแผนการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจำนวน 4 ชั่วโมง 1 ครั้ง และการทบทวนการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจำนวน 40 นาที 3 ครั้ง

ระยะที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ในการฝึกปฏิบัติ วิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย การเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาพยาบาลในช่วงสัปดาห์การสร้างเสริมสุขภาพ วัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การประเมินทักษะชีวิตของวัยรุ่น จำนวน 30 นาที 1 ครั้ง 2) การวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อไอซีทีสำหรับวัยรุ่นในโรงเรียน จำนวน 4 ชั่วโมง 1 ครั้ง และ 3) การทบทวน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อไอซีทีสำหรับวัยรุ่นในโรงเรียน จำนวน 40 นาที 1 ครั้ง

ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วยตาม แผนการจัดการเรียนรู้ของรายวิชา

การดำเนินการทดลอง

1. เสนอโครงการวิจัย ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และโครงการผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการ เพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

2. ผู้วิจัยชี้แจงนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่ม ตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการตอบแบบวัดและประเมิน ในด้านความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อ และแบบ ประเมินตนเอง ด้านการรู้เท่าทันสื่อใน 5 องค์ประกอบ และแจกให้ตอบแบบวัดและประเมินก่อนดำเนินการ ทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติ วิชาปฏิบัติการ สร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย การเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 ในช่วงสัปดาห์การสร้างเสริมสุขภาพวัยเด็ก จำนวน 3 แผน ใช้เวลาในระยะนี้ ทั้งหมด 5 ชั่วโมง 20 นาที

4.2 ระยะที่ 2 ในช่วงสัปดาห์การสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่น จำนวน 3 แผน ใช้เวลาในระยะนี้ ทั้งหมด 5 ชั่วโมง 10 นาที

5. ภายหลังการสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 ระยะ ผู้วิจัยแจกให้ตอบแบบวัดและประเมิน หลังดำเนินการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ซึ่งทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการมอบหมายงานให้ฝึกประสบการณ์ในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ตามหลักสูตรในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ การเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดและจัดกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพบุคคลวัยเด็ก 1 สัปดาห์ และวัยรุ่น 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทดสอบตัวแปรเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติด้วย Shapiro-Wilktest ได้ค่า Sig. อยู่ระหว่าง 0.520-0.658 ซึ่งแสดงว่า ข้อมูลที่ได้ทั้งของกลุ่ม ควบคุม และกลุ่มทดลองมีการแจกแจงแบบปกติ จึงวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับการรู้เท่าทันสื่อ ก่อนและหลังทดลอง ของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง ด้วย Dependent t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ด้วย Independent t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จริยธรรมวิจัย

การศึกษานี้ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง เลขที่ 32/2559

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
กลุ่มควบคุม		
เพศ		
ชาย	1	6.67
หญิง	14	93.33
อายุ		
19 ปี	5	33.33
20 ปี	10	66.67
เกรดเฉลี่ยสะสม		
2.51-3.00	7	46.67
3.00-3.50	8	53.33

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
กลุ่มทดลอง		
เพศ		
ชาย	1	6.67
หญิง	14	93.33
อายุ		
19 ปี	3	20.00
20 ปี	11	73.33
26 ปี	1	6.67
เกรดเฉลี่ยสะสม		
2.51-3.00	5	33.33
3.00-3.50	9	60.00
3.51-4.00	1	6.67

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.33 อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 3.00-3.50 คิดเป็นร้อยละ 53.33

กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.33 อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.33 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 3.00-3.50 คิดเป็นร้อยละ 53.33

2. ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังทดลอง

การรู้เท่าทันสื่อ	กลุ่มควบคุม				กลุ่มทดลอง			
	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
การประเมินตนเอง	3.63	0.29	3.54	0.35	3.68	0.31	4.21	0.38
ความรู้ความเข้าใจ	16.27	4.80	16.25	4.90	16.27	3.83	18.53	3.23

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า 1) ระดับการรู้เท่าทันสื่อจากการประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี ($M=3.63$, $SD=0.29$, $M=3.54$, $SD=0.35$ ตามลำดับ) ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมของกลุ่มทดลอง ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับดีและดีมาก ($M=3.68$, $SD=0.31$, $M=4.21$, $SD=0.38$ ตามลำดับ) และ 2) ระดับ

ความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับน้อย ($M=16.27$, $SD=4.80$, $M=16.25$, $SD=4.90$ ตามลำดับ) ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมของกลุ่มทดลอง ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับน้อยและปานกลาง ($M=16.27$, $SD=3.83$, $M=18.53$, $SD=3.23$ ตามลำดับ)

3. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อ ก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง แสดงดังตารางที่ 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>D</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
การประเมินตนเอง						
ก่อนการทดลอง	3.68	0.31				
หลังการทดลอง	4.21	0.39	-.443	0.48	-3.569	.003
ความรู้ความเข้าใจ						
ก่อนการทดลอง	16.27	3.83				
หลังการทดลอง	18.53	3.23	-2.267	4.22	-2.082	.056

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีระดับการรู้เท่าทันสื่อทั้งในด้านการประเมินตนเอง และความรู้ความเข้าใจหลังการทดลอง ($M=4.21$, $SD=.39$, $M=18.53$, $SD=3.23$ ตามลำดับ) สูงกว่าก่อนทดลอง ($M=3.68$, $SD=.31$, $M=16.27$, $SD=3.83$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<.05$

4. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลอง ระหว่างนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองแสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลอง ระหว่างนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

	จำนวน (คน)	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
การประเมินตนเอง					
กลุ่มควบคุม	15	3.54	0.35		
กลุ่มทดลอง	15	4.21	0.39	4.315	.000
ความรู้ความเข้าใจ					
กลุ่มควบคุม	15	16.25	4.90		
กลุ่มทดลอง	15	18.53	3.23	1.517	.140

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า 1) กลุ่มทดลองมีระดับการรู้เท่าทันสื่อด้านการประเมินตนเอง หลังการทดลอง ($M=4.21$, $SD=0.39$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($M=3.54$, $SD=0.35$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

ระดับ $p < .05$ และ 2) ระดับความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มควบคุม ($M=16.25$, $SD=4.90$) และกลุ่มทดลอง ($M=18.53$, $SD=3.23$) ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการประเมินตนเองก่อนการทดลอง เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ 1) ด้านการเข้าถึง โดยการสร้างโอกาสให้ตนเองได้รับสื่อแสวงหาข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อหลายประเภท และสามารถเลือกกรองข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ 2) ด้านการวิเคราะห์สื่อ โดยแยกแยะข้อเท็จจริง ข้อเสนอเกินจริง ความคิดเห็น ข้อดี ข้อเสีย และการโน้มน้าวใจจากการนำเสนอของสื่อ 3) ด้านการประเมินสื่อนำไปสู่การตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อ เลือกรับหรือปฏิเสธข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ 4) ด้านการสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งเป็นการออกแบบเพื่อนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ และความคิดเห็นของตนผ่านสื่อต่าง ๆ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการวิพากษ์ แสดงความคิดเห็น และใช้ประโยชน์จากสื่ออยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ที่ว่าประสบการณ์การเรียนรู้มีผลต่อระดับการเรียนรู้ (Potter, 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ ศรีหิรัญ (2552) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อกล่าว คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีการรู้เท่าทันสื่อมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทร์สินี แสนสำแดง (2557) ที่พบว่าวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี มีการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับดี

ส่วนความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อก่อนการทดลอง ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของจินตนา ต้นสุวรรณนท์, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และชัยญา ลีศรีตรุพาย (2553) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจต่อการรู้เท่าทันสื่อ

2. กลุ่มทดลอง มีระดับการรู้เท่าทันสื่อทั้งในด้านการประเมินตนเอง และความรู้ความเข้าใจหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < .05$ ในการศึกษาครั้งนี้ จัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่ออกแบบให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเริ่มจากการวางแผน สืบค้นข้อมูลแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านอินเทอร์เน็ต นำมาออกแบบกิจกรรม และสร้างสื่อรู้เท่าทันสื่อให้ตรงกับคุณลักษณะเฉพาะของวัยของกลุ่มเป้าหมาย สาธิตให้ผู้สอน และกลุ่มเพื่อได้ร่วมกันวิพากษ์ นำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง จากนั้น นักศึกษาได้รับการฝึกการคิดวิพากษ์โดยการนำข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมของนักศึกษาที่เป็นประสบการณ์ตรงมาอภิปราย คิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกันทั้งด้านดีและไม่ดี จนได้ข้อสรุปอันเป็นแนวคิดที่นำไปปรับปรุงแก้ไข ในการจัดกิจกรรมถัดไป ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ เน้นทั้งด้านการฝึกปฏิบัติ และกระบวนการฝึกทักษะทางปัญญา เป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ ที่ระบุว่าต้องเน้นการพัฒนาในด้านความคิดหรือกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) (บุพผา เมฆศรีทองคำ และดนุลดา จามจรี. 2554) และปรัชญาประสบการณ์ตามแนวคิดของดิวอี้ (Dewey, 1938 อ้างถึงใน Andresen, Boud & Cohen, 1999) ที่เน้นประสบการณ์ทั้งปวง ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้สถานการณ์ ที่เป็นจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน (อุลิสซา ครุฑะเสน, 2556) ในส่วนองค์ประกอบของการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เชิงรุกด้วยการลงมือปฏิบัติจริง 2) กระบวนการกลุ่ม และการวิเคราะห์อภิปรายแลกเปลี่ยน 3) การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

4) สื่อที่เหมาะสมในการเรียนรู้ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 6) เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลาย และบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2556) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะตามเป้าหมายที่ผู้สอนต้องการพัฒนา

3. กลุ่มทดลองมีระดับการรู้เท่าทันสื่อด้านการประเมินตนเองหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ และกลุ่มทดลองมีระดับความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อ หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($M=18.53, SD=3.23, M=16.25, SD=4.90$ ตามลำดับ) แต่ไม่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์การปฏิบัติ ผลการเรียนรู้ที่ได้จึงเป็นไปในทางด้านการปฏิบัติมากกว่า ดังผลการเรียนรู้ที่ได้จากการสร้างความคิดรวบยอด ที่สรุปมาจากการอภิปรายสะท้อนความคิด ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ 1) การสัมผัสสภาพการณ์จริง ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะ เจตคติ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ 2) ต้องศึกษาลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรม 3) การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม 4) การทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการเพื่อพัฒนาทักษะ เจตคติ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ มากกว่าการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาทฤษฎี (สมจิต จันทรฉาย, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต จากการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing and Thinking) (สุวณี อึ้งวราร, 2558)

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลให้กับผู้สอนในการบูรณาการรู้เท่าทันสื่อในฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติ การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยโดยการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา ตามการออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านรู้เท่าทันสื่อได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ทดลองในช่วงระยะเวลาเดียวจาก 2 ช่วงเวลาของการฝึกปฏิบัติ ในรายวิชาควรมีการศึกษาทดลองต่อในขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ตรัง ที่ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัย

รายการอ้างอิง

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะ สื่อสารของนิสิตปริญญาตรี. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 8(1): 1-13.

- จินตนา ต้นสุวรรณนนท์. (2551). ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 14(1): 21-32.
- จินตนา ต้นสุวรรณนนท์, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และชัยญา ลีศัตร์พ่าย. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 16(1): 122-135.
- ชาติเนติ พุฒานานนท์. (2551). ปัจจัยทางสื่อลามกอนาจารที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงแข รักไทย, นิตยา ชีพประสพ และปัทมา แคนยุกต์. (2556). การพัฒนา “การรู้เท่าทันสื่อ” ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักถึงผลกระทบของสื่อพฤติกรรมในการเลือกรับและใช้สื่อ และจิตพิสัยในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ประจำปีการศึกษา 2556. ตรัง: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง.
- ทิตนา เขมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10) (ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ และคนุลดา จามจุรี. (2554). การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ: วิถีทางในการสร้างพลังการรู้เท่าทันสื่อ. *วารสารนักบริหาร*, 31(2): 63-69.
- ปกรณ ประจัญบาน และอนุชา กองพ่วง. (2559). การวิจัยและพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(1): 144-155.
- ปราณี จ้อยรอด. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 16(1): 71-81.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). *คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อ*. แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.). บริษัท ออฟเซ็คทีโอเอ็น จำกัด. สืบค้นเมื่อ 10 มิ.ย. 56 จาก http://milthailand.org/index.php?option=com_content&view=article&id=648:2011-10-09-06-55-47&catid=93:-e-book&Itemid=26
- ภัทรศินี แสนสำแดง. (2550). การใช้เทคโนโลยีสื่อสมัยใหม่กับวิถีชีวิตประจำวันของวัยรุ่นใน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรศินี แสนสำแดง. (2557). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ของวัยรุ่น ในจังหวัดสกลนคร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 6 (12): 47-58.
- ยุทธ ใญวรรณ์. (2558). *หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). *การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน*. นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้ง กรุป จำกัด.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2556). *สำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2556*. สืบค้นเมื่อ 10 มิ.ย. 56
จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/icthhRep56.pdf>
- สุวณี อังวรารกร. (2558). ครู: อภิวัดนการเรี ยนรู้สู่คุณภาพการศีกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 2(1): 65-78.
- อุลิสซา ครุฑะเสน. (2556). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรี ยนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 6(3): 276-286.
- วิโรจน์ ศรีหิรัญ. (2552). ความรู้เท่าทันหนังสือพิมพ์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. *นิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 13(1): 81-94.
- Andresen, L., Boud, D. & Cohen, R. (1999). "Experience-Based Learning. Chapter Published in Foley, G. (Ed.)." *Understanding Adult Education and Training*. (pp. 225-239). 2nd ed. Sydney: Allen & Unwin.
- Center for Media Literacy, (2008). *Literacy for the 21st Century: An Overview & Orientation Guide to Media Literacy Education*. (2nded). Retrieved June 29, 2013 from http://www.medialit.org/sites/default/files/01_MLKorientation.pdf .
- Raacke, J. & Raacke, J. B. (2008). MySpace and Facebook: Applying the Uses and Gratifications Theory to Exploring Friend-Networking Sites. *CyberPsychology & Behavior*. 11(2): 169-174.
- Hilbert, M. & López, P. (2011). The World's Technological Capacity to Store, Communicate, and Compute Information. *Science*, 332(6025): 60-65.
- Thoman, E. & Jolls, T. (2003). *Literacy for the 21st Century*. Retrieved June 29, 2013 from <http://www.medialit.org/cml-medialit-kit>.
- Potter, W. J. (2010). The State of Media Literacy. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(4), 2010, pp. 675–696. DOI: 10.1080/08838151.2011.521462 ISSN: 0883-8151 print/1550-6878 online
- Hickcox, L. K. (1991). A Historical Review of Kolb's Formulation of Experiential Learning Theory. *Dissertation Abstracts International*, 52(5): 112-A.
- Lee, P. L. & Moffeit, K. S. (1990). Case for Experiential Learning for Internal Auditors. *Internal Auditing*, 6(1): 219.